

Poliisihallituksen lausunto: E 60/2015 vp: valtioneuvoston selvitys; asedirektiivin muuttaminen

Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetussa neuvoston direktiivissä 91/477/ETY (*asedirektiivi*) säädetään minimivaatimukset jäsenvaltioiden ampuma-aseita koskevalle lainsäädännölle. Asedirektiivi asettaa kansalliselle sääntelylle vain minimitasen ja se on eräiltä keskeisiltä osiltaan, muun muassa aseiden ja aseiden osien määritelmien osalta, tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden kansalliset lainsäädännöt poikkeavat toisistaan.

Asedirektiivin puutteista seuraa, että EU:n alueella erilaisia ampuma-aseita tai aseiden osia voidaan saada laillisesti haltuun ja sisärajovalvonnan ollessa heikkoa kuljettaa toiseen jäsenvaltioon, jossa sama toiminta on lainvastaista. Toisin sanoen, vasta "loppukäyttäjän" toimintaan kyetään tosiasiallisesti puuttumaan. Nykyinen kontrollijärjestelmä on EU:n sisämarkkinoilla siten tehoton ja kiinnijäämisriski vähäinen. Eräänä tuoreena esimerkkinä on Pariisin Charlie Hebdo'n joukkomurha. Terrori-iskussa käytetyt rynnäkkökiväärit ja konepistooli olivat alun perin Slovakiasta, josta ne oli ylijäämäaseina tehty paukkupatruuna-aseiksi eli deaktivoitu hyvin kevyesti ja myyty Slovakian lainsäädännön mukaan laillisesti Ranskaan, jossa ne oli saatettu takaisin toimintakuntoon. Vastaavia ylijäämäaseisiin liittyviä tapauksia on Euroopassa ja myös Suomessa havaittu useita. Esimerkiksi poliisin haltuun päätyneissä reaktivoiduissa konepistooleissa tavataan Suomi-konepistoolin paukkupatruunapiippuja, joiden avulla esimerkiksi Varsovan liiton ylijäämäaseen voi saattaa toimintakuntoon hyvin nopeasti.

Kylmän sodan jälkeen erittäin merkittävä määrä ylijäämäistä sotilasaseistusta ja niiden osia päätyi yksityisten tai yritysten käsiin ja osin myös kontrollin ulkopuolelle. Ensijaisesti näitä rajat ylittävän laittoman kaupan aseita on Suomessa tavattu järjestäytyneiden rikollisryhmien hallusta mutta myös yhä enemmän perinteisesti vähäiseksi katsottavan rikollisuuden, kuten esimerkiksi kannabiksen kotikasvattajien toimijoilta. Ilmiö kertoo aseiden suuresta tarjonnasta, niiden toimintakuntoon muuttamisen helppoudesta sekä valvonnan tehottomuudesta. Helposti muunnettavien deaktivoitujen aseiden uhka on tiedostettu EU:n alueella. Sisäisen turvallisuuden operatiivisen yhteistyön pysyvä komitea (COSI) on käynnistänyt laittoman, rajat ylittävän laittoman ampuma-asekaupan torjunnan operaatiosyklin. Näissä ns. EMPACT -operaatioissa, joissa EUROPOL on antanut analyysiin ja koordinaatioon asiantuntija-apua, on saavutettu hyviä tuloksia. Laittoman asekaupan torjunnan operaatioihin osallistuneet jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, ovat havainneet erityisesti kasvavan maahanmuuton li-

sääntymisen kärjistävän merkittävästi sisäistä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen kohdistuvaa uhkaa, jota kasvattaa kummankin osapuolen eli maahantulijoiden ja kantaväestön ääriliikkeiden äärimmäisyyksilöt. Mitä vahvemmaksi ja tiukemmaksi laillisten ampuma-aseitten kontrolli nousee, sitä enemmän kysyntä suuntautuu laittomaan asekauppaan, toisin sanoen helposti muunnettaviin deaktivoituihin aseisiin sekä kaasuseiden (ns. "starttareihin").

Rajat ylittävien rikosten osalta rikosten torjunta edellyttää jatkuvaa yhteydenpitoa tai koordinaatiota samoin kuin laajaa sekä syvällistä asiaan liittyvän lainsäädännön tuntemista.

Oletettavasti edellä mainittujen ongelmien johdosta komissio on ilmeisesti ehdottamassa rajoituksia sarjatuliaseiden sekä näiden itselataavalla kertatulella toimivien versioiden hankintaan ja hallussapitoon sekä aseiden nettimyyntiin.

Asedirektiivin muuttamiseen on tarvetta. Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden kohdistuvat uhat liittyvät ensisijaisesti sarjatuliaseiden ja niiden itselataavaa kertatulta ampuvien versioiden laittomaan hallussapitoon ja rikolliseen käyttöön, ampuma-aseiksi muunnettavissa olevien esineiden muuntamiseen sekä jäsenvaltioiden rajat ylittävään nettikauppaan. Ensisijaisesti Suomen tulisi ennakkovaikuttamisessaan pyrkiä saamaan komissio toteuttamaan muutoksia, jotka kohdistuvat laittoman kaupan ehkäisemiseen sekä laittoman ja laillisen asekaupan selkeään erottamiseen toisistaan. Näitä olisivat:

- ampuma-aseen ja aseiden osan määritelmien tarkentaminen sekä merkintävaatimusten tarkentaminen
- laillisten siirtojen valvonnan tehostaminen laittoman ja laillisen asekaupan erottamiseksi selkeämmin toisistaan luomalla sähköinen siirtolupia koskeva tietokanta
- netissä tapahtuvan kaupan valvonnan tehostaminen erityisesti jäsenvaltiosta toiseen suuntautuviin kaupoissa mahdollisesti kieltämällä jäsenvaltioiden välinen nettikauppa

Nämä muutokset tulisi toteuttaa joka tapauksessa. Mikäli komissio ei katso pelkästään edellä mainittuja toimia riittäviksi, tulisi Suomen ennakkovaikuttamisessaan esittää lisäkeinoina harkittaviksi sarjatuliaseiden ja niiden itselataavaa kertatulta ampuvien versioiden lailliseen hallussapitoon kohdistuvia tiukennuksia. Näitä voisivat olla nykydirektiiviä tiukemmat rajoitukset luvan hakemiseen, esimerkiksi harrastuksen osoittamiseen, sekä luvanhaltijoiden valvonnan tehostaminen. Suomen kannan täysikieltoihin tulisi olla kielteinen.